



Føstulávint

FØSTULÁVINT – uppruni, s

Í ár verður føstulávintmánadagur tann 12. februar. Næstu dagarnir eftir føstulávintsmánadag eita grýlukvöld og øskudagur. Við øskudegi byrjar føstan eftir skemtið í sambandi við føstulávint. Føstulávint merkir kveldið fyrri føstuna. Føstan er knýtt at páska og kirkjuárinum. Føstan byrjar 7 vikur fyrri páskadag, sum er tann fyrsti sunnudagurin eftir fyrsta fullmána eftir várjavndøgur. Føstulávint kann tí verða millum 1. februar og 7. mars.

Øskudagur, sum er mikudagurin eftir føstulávintsmánadag, er byrjanin til ta 40 daga longu føstuna, har fólk við bøn og avhaldni fyrirelka seg til uppreisn Jesusar páskamorgun. Fyrr var øskudagur ein iðranar- og andaktsdagur. Tey, sum fóru í kirkju tann dagin fingi ein svartan kross teknaðan í pannuna við øsku. Øskukrossurin er áminning um, at menniskju eru bara á jørðini eina stutta tíð. Dagurin verður framvegis hátíðarhildin í katólsku kirkjunni.

Sunnudagarnir í føstutiðini verða ikki taldir við í føstuna, tí teir verða ikki hildnir at vera føstudagar. Føstulávint kemur úr týska orðinum fastelabend, sum merkir kveldið innan føstuna. Fyrr ótu tey feitt og gott og stuttleikaðu sær, áðrenn stranga føstan byrjaði. Í føstuni var ikki loyvt at eta smør, ost og drekka mjólk.

Føstan var ikki fyrri tey vælbjargaðu, tá talan var um mat. Leo pávi tann 10. gav fyrst í 1500-talinum skandinavum møguleika fyrri at keypa avlátsbrøv, ella tey sonevndu smørbrøvini. Avlátsbrøvini góvu borgarum, sum høvdu ráð at keypa tey, møguleika fyrri at eta smør og ost í føstuni, uttan at stúra fyrri at enda í reinsingareldinum. Tey ríku kundu eisini fáa onnur at fasta fyrri seg. Í staðin fyrri at fasta sjálvi, høvdu tey møguleika at keypa føstumat til seks fátæk.

Føstulávint hevur sín uppruna í heidnari siðvenju. Føstulávint var ein veitsla fyrri at hátíðarhalda skiftið frá vetri til summar. Føstulávint er millum vetrarhálvuna og summarhálvuna, og upprunaliga endamálið við føstulávint var at hátíðarhalda tað nýggja árið. Heilt frá heidnari tíð var siður, at menn lótu seg í summarbúna og aðrir í vetrarbúna. Teir stuttleikaðu sær við at berjast móti hvørjum øðrum. Endamálið var, at summarið skuldi vinna.

Tað var heldur ikki loyvt at eta kjøt í føstuni. Í suðurevropskum londum verður føstulávint kallað karneval, ella Carne vale, sum merkir "farvæl kjøt." Í føstuni ótu tey fyrri tað mesta grovt breyð og fisk. Dagin eftir føstulávintsmánadag var vanligt at eta sonevndan finan, hvítan mat. Eitt nú ljóst hveitibreyð ella mjólk við hveitibollum. Føstulávintsbollar hava sín uppruna í hesum degnum og eru symbol upp á seinasta møguleikan at eta gott, áðrenn føstan byrjaði. Hildið verður, at siðurin at baka føstulávintsbollar stavar úr Týsklandi.

Føstulávint hevur frá fyrndartíð verið ímyndin av at lata vetrarmyrkið, tað gamla, óreina og syndirnar fara afturum, og biðja várinum, ljósinum og nýggja lívinum vælkomnum.